

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 35. Emmanuël Ortega plura millia baptizat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

tum laboratum est, quantum vix posteritas credet. Uno eodemque tempore pueri, viri, senes, foeminae, Hispani, Barbari, cives, suburbani, Neophyti, Ethnicique calamitates deplorabant suas: Alius ex proprio morbo, alius ex moriente patre matreque, gemitus fundebat miserabiles. Hic vitae necessaria, ille Viaticum ad mortem sibi dari petebat: Baptismum, Confessionem, Extremam-Uncionem, cognatis sepulturam, catechesim simul plures postulabant. Patres omnibus adesse velle, quò res ferret diversim abstrahi, domi curare, in urbe nihil negligere, ad suburbana excurrere, mortuis vivisque opitulari, denique Indos aequali curâ ac Hispanos habere. Fructus laborum fuit, novem mensium spatio, sexies mille supra sexcentos Ethnicos baptizasse, bis mille & octingentis matrimonium ineuntibus adfuisse, quater mille supra centum & sexaginta sepulturae suis manibus mandasse, innumeros Confessione, Extremâ-unctione & Viatico procurasse: pro certo ab Emmanuele Ortega compertum est, bis mille Ethnicos (si omnes Ethnici vocandi sunt) ad Socios, Baptismi ergò, ex longinquis locis adproperantes, in itinere, ante suscepta sacra, peste enectos fuisse; quorum plerisque, sperandum est, misericordiarum Patrem Filii sui Sanguinis prodigum, gratiam suam non denegasse. Subinde pestis Villaricanorum & suburbanorum corporibus satiata, latè in agros & nemora sese effudit. Nec segnior fuit ruri quam domi Sociorum virtus, à quibus, semestri excursione, ter mille & centum Barbari Dæmoni erepti, Christo per initiale Sacramentum asseri sunt; sexcenti à pellicatu abstracti, bis mille & quingenti matrimonio Christianorum more ligati. Quæ ego minutim sigillatimque omnia non agrè recensco: nam si prophandarum rerum scriptores, hostes in bello occisos, naves raptas submersasque, milites captos, castra everfa, prædam abactam, numeratò posteritati transmittant: cur ego Fidei hostes ad partes Christi traductos, modum victoriarum, Ducum virtutem, freudente Dæmone, triumphante cœlo, minutim computando, censuram piæ posteritatis reformidem? Ab campestri expeditione reduces Ortega & Fildius, bimestri spatio, Villaricanos omni officiorum genere, & se spiritualibus exercitationibus refecere, donec rursùm Ortega in campos sese effunderet.

IBIRAIARUM natio decem virorum millibus constans, triginta à Villaricâ leucis, Iavito more, sparsim venatione se sustentabat, quorum aliqui, nescio quando baptizati, inania Christianorum nomina, mysteriorum nostrorum rudes, præferabant. Sed hi Ethnicique, excusso Hispanorum jugo, jamdudum rebellaverant, ferocitate indolis adeò terribiles, ut nemo eorum fines attingere auderet. Unus tamen Emmanuël Ortega, gentis linguam utcumque callens, sine comitatu ad eos penetravit, ratus, peste sæviente, minus feroces fore: aut si ferocirent, non defuturas sibi vires, quibus pro Christo necem exciperet. Non vano eventu: nam statim ex peste afflatis bis mille & octingenti, paulò antequam morentur, abjurato Dæmone, Christo nomen admissò Baptismo dedere. Cæteri, quamvis idem percuperent, tantisper dilati, donec superstitionibus relictis morum bonitate se probavissent. Qua dilatione effectum, ut trecenti, se Hispanis regendos traditum venientes, salutaribus aquis tingi mererentur. Præterea variis ex locis Neophyti Ethnicique ad Socios ventitabant, summis precibus rogantes, ut ad populares suos, Doctrinæ Christianæ & Sacramentorum conferendorum ergò, se conferrent, quos necesse erat, quamvis templa & ornatissimas Cruces in oppidis suis Sacerdotum nostrorum desiderio crexisse se asserent, sine solatio dimittere, ne longinquæ messi inhiantes præsentem perderent. Paulò postquam hæc gesta sunt, Proprætor Villaricanus Emmanuëlem Ortegam ad numerosum Indorum oppidum deduxit, ubi, jactis Apostolicis retibus, egregius piscator hominum ter mille & quadringenta capita, è turbido ignorantia lacu educta, melioribus Baptismi aquis immerfit. id ægerrimè, ut solet, ferente Dæmone, & oppidi Primores instigante, constanter in Ortegam & Hispanos ejus comites conjurationem: patratumque fuisset scelus, nî Superi divertissent. Noctè namque diem sceleri condictam præcedente, cum Emmanuël Ortega, strati impatiens, quamvis maximè vellet, nullum somnum

*Pestis strages**Sexties mille & sexcentis viris ablucatur.**Multi frustra baptismum expetunt.**Ter mille & centum Barbari baptismum recipiunt.**CAPUT XXXV. Emmanuël Ortega plura millia baptizat.**Ibiraiarum ferocitas.**Ortega magnanimitas.**Bis mille & octingenti baptizantur.**Item ter mille & quadringenti.**Ortega de viâ periculatur.*

*Ejus comites
occiduntur.*

CAPUT
XXXVI.
Villaricæ
Societatis
sedes poni-
tur.

*Eam expetiit
Hispani,*

Et Indi.

capere posset, & circa ædes Barbarorum lento gradu inobservatus ambularet, audire nescio quos confabulatores inter se de serie inferendæ sibi necis: quo accepto indicio, Hispanis ad mortem etiam destinatis dissimulanter præmonitis, fugâ se cum illis eripit. Illucescente die conspiratores, cognitâ fugâ, triginta Indos Hispanorum servulos, qui cum dominis suis fugere neglexerant, crudeliter mactant, frustrati sceleris causas solitis ululatibus detestantes.

EREPTUS periculo Ortega Villaricam contendit, ubi dum cum Fildio de repetendâ Assumptionis urbe agitat; cives omnes deprecatores habuit, obstantes ne se desererent. Lamentabili voce aiebant, ab multis retrò annis nullum se Sacerdotem habuisse; habendi nullam spem adesse; ab Paraquariæ metropoli ducentis leucis, ab Brasiliæ urbibus immensis spatiis se distare: ex interjectis utriusque regioni locis nullum animarum suarum subsidium sperari posse. Nullibi terrarum Socios JESU materiam instituti sui rationibus accommodatiorem reperturos, quàm in Guairaniâ: nam si tantillo tempore tot millia Barbarorum baptizassent, quid sperandum foret si perpetuam sedem Villaricæ ponerent? Hæc Hispani cum dicerent, & insuper Neophyti, genua & manus Sociorum prensantes, se vix Christo natos deseri flebiliter quererentur, ostenderentque evidens periculum, defectu magistrorum, deserta fide ad avitos mores descendi; commotæ sunt viscera Sociorum, nihil contra obtendentium, nisi quòd à Majoribus suis pro tempore se in Guairaniam missos, non posse suâ voluntate perpetuò remanere: si accederet Joannis Salonii, cujus imperio subdebantur, autoritas, paratos se & vitam & sanguinem pro singulorum salute impendere. Quo responso recreati Hispani Barbarique, certos homines citatis itineribus ad Joannem Salonium, ducentis leucis distantem, mittunt, qui cum eorum postulatis non repugnasset, illico templum & domus, civium & Neophytorum manibus, Villaricæ condita sunt. Ubi Ortega & Fildius per septem subsequentes annos tanta patravère, quanta suis locis narabimus.

CAPUT
XXXVII.
Joannis Sa-
lonii utiles
labores.

*Salonius
octoginta
Guaiuros
baptizat.*

*Uvas pluri-
bus par.*

NEC minores erant Joannis Salonii sine socio in Paraquariæ metropoli quin- quennio persistentis labores, quorum summa hæc est. Multa singulis annis expiationum millia fecit. Diu noctuque ægris sedulus adfuit. Pellicatus, ininitias, odia quamplurima, prudenter cohibuit. Complures Ethnicos domi forisque ad Fidem convertit. Quorundam nocivam avaritiam, nolentium Neophytos ex villis aut aliunde, confessionis doctrinæque Christianæ ergò, ad se vel ad alios Sacerdotes accedere, ne operæ dispendium facerent, hac fermè ratione repressit. A Propratore ferri legem impetravit, qua Indorum Domini eorum dominio privabantur, quorum Sacramentales Confessiones non procurassent. Octoginta Guaiuros Ethnicos, proditionis & rebellionis convictos, antequam funestis ab arboribus suspenderentur, ad unum omnes nostra mysteria eruditos, salutaribus aquis tinxit. Denique solus ille tanta egit, quanta ab numerofo Collegio factitari solent. Ipse suæ domus Rector in se solum severum exercebat imperium. Ipse minister, quidquid levissimè peccasset, inflictiis pœnis animadvertebat. Ipse œconomus nullam sui curam, maximam aliorum habebat. In unius hominis domo Catechistam, Concionatorem, Doctorem, Missionarium non desiderares. Ut scias paucitatem non admodum officere, ubi unius egregia virtus adest.

CAPUT
XXXVIII.
Alfonfus
Barfena
Calchaqui-
nos pacifi-
cat.

*Barfena au-
dacia.*

DUM hæc in Paraquariâ geruntur, Alfonso Barfena, recuperatis viribus, Joannem Ramirum Velasum Tucumania Prætorem ad Calchaquinos rebelles, cum instructis Hispanorum & Indorum copiis, vi armatâ domandos euntem sequutus, utilissimam Reipublicæ operam navavit. Nam cum Calchaquini, cognito Hispanorum adventu, summa & abrupta montium pro more occupassent, unde ingentia saxa in subjectæ vallis angusta itinera, quæ Hispanis transeundum erat, devolverent: Barfena, Hispanis ultrò ire prohibitis, solus ipse per ea itinera ire ausus, ac cacumen ab Calchaquinis occupatum enisus est. Ascendenti, Ibrida primùm

ferox,